

amb les obres "La rifa del gallo", "Aprobados y Suspensos" i "El tío Sinagués". Va ser un èxit, tant d'assistència com de recaptació (30 duros).

Dos mesos i mig després, el 30 de Maig, organitzà una excursió per visitar la siderúrgia de Sagunt. Allí els va rebre l'Alcalde i d'altres, obsequiant-los amb refrescs i fruites. El viatge es va fer amb l'empresa d'autobusos "Fuente En Segures", la qual els va rebairar 50 ptes. de les 350 estipulades.

Vaig visitar a PLACIDO PUIG PUIG de 76 anys, que també va anar a l'Escola amb DON RAMON, i em va contar el següent sobre aquelles activitats que feien al Col·legi i que, a rajaploma, us transcriu:

- "Vam fer un alambi per destil·lar l'aigua, nosaltres calfa-rem els tubs de vidre per donar-los forma helicoidal; tam- bé teniem una màquina de va- por, un banc de fuster, pila elèctrica, etc. Allí al pati cada xiquet tenia un metre quadrat de terra on plantàvem el que fóra i portàvem una fitxa de registre de cada plantó. Estàvem ben fornits d'aixadelles, falçonets i tota mena d'arres per treballar aquelles parcel·les.

Amb aquells 30 duros, com abans has esmentat, que es van guanyar fent el teatre, D. RAMON va comprar una màquina d'escriure "Yost" per aprendre nosaltres ... i moltes més coses".

I vosté, PLACIDO, com definiria en poques paraules a DON RAMON?

- "Un home amb gran capacitat de treball i que, tal com va dir ell mateix el dia de l'homenatge, la seua missió va ser CREAR HOMES".-

Ningú millor que els seus alumnes per relatar-nos coses sobre el seu MESTRE. Per això, un al-

tre dia, em vaig posar en con- tacte amb BAUTISTA VAQUER PALLA RES, el qual es va ficar a con- tar-me més i més sobre D. RAMON:

- "D. RAMON no només es preocu- pava del rendiment escolar, també ho feia del nostre com- portament, dels nostres cos- tums ... És a dir, ens instru- ía i ens educava. Recordo que una vegada va vore com un xi- quet es penjava de la branca d'un arbre i l'endemà li va preguntar si no havia sentit queixar-se l'arbre. Es clar, el xiquet li deia que no. DON

- "DON RAMON, amés a més era un home amb preocupació social. En una ocasió que les contri- bucions van augmentar de for- ma desproporcionada, ell es va posar radicalment en con- tra defensant l'interés del poble. Però no era radical en les seues postures, més bé era lliberal, un humanista. Una vegada va tindre un xico- tet problema amb el rector mossén Conrado Santapau per- que no li pareixia molt bé la seua metodologia d'ensenyament de la catequesi. Conrado va reclamar a l'inspector i

RAMON insistí demanant-li si no havia escoltat els cruixits de la branca. Sí -digué el xi- quet- això si ho vaig sentir. Puix això -va dir D. RAMON- són els queixits de l'arbre. I ar- ran d'ahí el MESTRE va fer una lliçó sobre el respecte que cal tenir a la natura.

Eixe era el sistema d'ense- nyament d'ell. Mai pegava a ningú, encara que una volta a mi em va pegar un calbotat per que va descobrir uns cepets a la bossa d'algú i jo, sortint mig en defensa d'ell, vaig pre- guntar que quin mal feia ma- tant pardalets".-

BAUTISTA VAQUER s'atura una mi- queta de xerrar per pensar en més coses i continua parlant-ne:

aquest va passar per les Esco- les. Va preguntar als xiquets la doctrina i tots se la sa- bien fil per randa. No va pas- sar res. Vull dir que DON RA- MON no deixava de costat la religió ... una altra cosa eren les diferències amb el rector".-

Per acabar, li vaig preguntar a BAUTISTA de quina manera defini- ria a D. RAMON en quatre lletres i em va contestar:

- "l'apòstol de l'ensenyament".

I, per finalitzar, ja que el se- nyor AGUSTIN ESCOL AGUT ha tin- gut l'amabilitat de dur-me el seu escrit, que va llegir el 17 d'Agost de 1.969 en homenatge a DON RAMON, el transcriuró lite- ralment: